הניחא לרב כהנא דמתני לה משמיה דשמואל שפיר אלא לרב טביומי דמתני לה משמיה דרב מאי איכא למימר קסבר כל כי האי גוונא [א]אין מקיימין אותו מן האשרתא שבו אלא מן העדים שבו ורבי יוחנן אמר לא שנו אלא בין העדים לכתב אבל בין עדים לאשרתא [ב]אפילו שיטה אחת (א) פסול מאי שנא בין עדים לאשרתא [ג]דלמא גייז לעילאי וכתב הוא ועדיו בשיטה אחת וקסבר [ד]שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת כשר אי הכי בין עדים לכתב נמי דלמא גייז ליה לעילאי וכתב מאי דבעי וחתימי סהדי [ה]קא סבר שטר הבא הוא בשיטה אחת ועדיו בשיטה אחרת פסול וליחוש דלמא כתב הוא ועדיו בשיטה אחת ואמר אנא לרבות בעדים הוא דעבדי [ו]קסבר כל כי האי גוונא אין מקיימין אותו מן העדים שלמטה אלא מן העדים שלמעלה גופא אמר רב [ז]שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר

ואם

בהן אשרתא פסולין שיכולין למחקו ויכתוב הוא ועדיו על המחק אלא ודאי סבירא ליה דאין מקיימין בכי האי גוונא מאשרתא אלא מן העדים ויש לומר דסבר ר' יוחנן אי מטייט ליה פסול משום דכי דינא אטיוטא חתמי אי נמי איכא למימר דלא פליגי אלא רב איירי בטיוטא ורבי יוחנן איירי בלא טיוטא (ד) א"נ שיטה אחת בין עדים לאשרתא לרב כשר דלכל כה"ג אין מקיימין אותו מאשרתא אלא מעדים [א] שבו. עד כאן: **הניחא** לרב כהנא (ה) משמיה דשמואל קאמר ליה. קשה דלדידיה מי ניחא א"כ כל שטר מקוים ימחקנו ויש לומר דהא לא קשה כולי האי דכיון שהיה כתוב מתחלה לא יוכל למחקו שלא יהיו ניכרים האותיות אבל מחק דטיוטא אינו ניכר וימחקנה ויכתוב כמו שירצה ואע"ג דבסמוך פריך ואם תאמר חוזר ומוחק אע"פ שהיה מחוק לפי האמת פריך דאין חילוק בין טיוט לכתב: **שיטה** אחת נמי פסול. שיכתוב הוא ועדיו בשיטה אחת והאשרתא (ו) מקיימן וא"ת כי היכי דפסלינן שטר הבא הוא בשיטה אחת ועדיו בשיטה אחרת משום שדרך עדים להרחיק חתימתן מן הכתב שיטה אחת הכי נמי הוה לן למיפסל שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת משום שבית דין מרחיקין השיטה אחת מן העדים ויכול לזייף באותה שיטה ויש לומר דסהדי לא דייקי לסמוך חתימתם אבל ב"ד דייקי וחתמי סמוך לעדים [ב] וכשהרחיקו שיטה אחת פסול שיכול לכתוב בה שטר הוא ועדיו בשיטה אחת והאשרתא (ז) מקיימן השתא דאתינן להכי דפסלינן אותן שטרות שיכול לזייפינהו א"כ צריך ליזהר באותן שטרות וכתובות שיש להן גליון שלא יחתמו העדים זה אצל זה שיכול לבא לידי זיוף ולכתוב בגליון שבאורך העדים מה שירצה והוי שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת וכשר ויחתוך כל השטר [ג] אלא יחתמו זה תחת זה דהשתא ליכא למיחש [ד] (ח) דאי משום שיכתוב בגליון שטר לפני העד אני פלוני החתום חייב לפלוני מנה והוי שטר הבא הוא והלוה בכתב ידו בשיטה אחת [ה] משום הא לא פסלינן לשטרא דאיהו העד הוא דאפסיד אנפשיה כשהוא חתם במקום שיכול לזייף ולכתוב על עצמו מה שירצו ואין לפסול השטר אלא כשיש חלק לפניהם והן חותמין זה אצל זה שעתה יכול לעשות שטר שיש (ט) שני עדים להוציא מאחרים אבל משום עצמו לא דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה [ו] וכן נמי אם אין גליון בשטר לא יחתמו בסוף שיטה זה אצל זה כיון שיש חלק לפניהם משום ההוא טעמא (י) שפירשתי אלא זה תחת זה [ז] אי נמי מצינו למימר דאפי' יש גליון מרובה ברחב (כ) השטר והעדים חתומין זה אצל זה ברחב שיטה של שטר כשר אע"פ דמצי כתיב מאי דבעי ברחב גליון דלא פסלינן שטר אלא כשיכול לזייף בחלק שהוא אורך השטר שאינו יכול לחתכו ואם היה חתוך היה השטר פסול כגון שני שיטין לפני העדים או (ל) לפני האשרתא בינו לעדים וכגון חלק שהוא אחר השטר במקושר בסופו שגם הוא צריך לשטר משום אשרתא ולכך פריך לעיל וניחוש דלמא זייף מאי דבעי כו' אבל בחלק שאין אורך השטר שאם היה נחתך לא היה השטר פסול אע"ג שיכול לזייף בו מה שירצה אין השטר פסול בכך כגון חלק שבגליון וגם רוב פעמים ששושבינין חותמין בכתובות זה תחת זה ומניחין חלק שני שיטין לפניהם אלא ודאי אין בכך כלום כיון שאין (מ) אורך השטר [ח] (וגם קושיות שהקשו במשנה יש מהן מתורלין בתירוץ זה. [ט] עכ"ה) מיהו אם חתמו בשטר בסוף שיטה זה אצל זה והניחו חצי שיטה חלק לפניהם פסול לפי שיכולים לזייף באותו חלק [י] והוא אורך השטר שאם היה נחתך יהיה השטר פסול דאמרינן חלק היה (א) בשטר כתוב שהיו אלו העדים חתומין עליו והוא חתכו [יא] ועשה זה [ב] השטר (נ) לפני העדים שיכולים להניח חלק לפניהם כיון שאינו אורך השטר אלא יש להן לחתום זה תחת זה וא"ת זה אינו אורך השטר אותה חצי שיטה שלפני העדים שאפי' חתוכה אין לנו לחוש שמא היה השטר שא"כ היה הלוה שוטה שעשה שטרו והניח חלק לפני העדים שהמלוה היה יכול לכתוב שטר אחר כך ולחתוך זה ויש לומר שמא יש לנו לחוש שבאותו חתך היה שטר אחר והניח הלוה חלק הרבה לפני העדים לפי שחשב שאם יכתוב בו המלוה שטר אחר ויחתוך זה יודע זיופו (ס) ויהיה ניכר בחתוך שיש בסופו מכל מקום אורך השטר הוא ויש להם לעדים לחתום זה תחת זה אם חותמין בסוף שיטה ומניחין חלק לפניהם ומ"מ יש לומר שאין אורך השטר שאפילו תהיה אותה חצי שיטה חלק חתוכה יהא השטר כשר ולא ניחוש שמא היה שם השטר שאלו העדים חתומין עליו והמלוה כתב זה השטר לזה אין לחוש לפי שהלוה לא היה שוטה כל כך שהניח חלק למעלה מן העדים שיוכל המלוה לחתוך השטר הזה וגם כל החלק שלמעלה בשוה לשטר זה ולא ישאר חלק כי אם כנגד העדים ויכתוב שם מאי דבעי ולא יהא ניכר זיופו ולכך אינו [ג] [לורך] השטר ויכולים לחתום זה אצל זה אע"פ שמניחין חצי השיטה לפניהם שיכול לזייף בהן בשביל כך אין לנו לפסול השטר כיון שאינו אורך השטר שאם היה חתוך לא נפסל השטר בכך שאין לחוש כלום כדפרישית ורבינו תם פסק כמו שפי' תחלה שהעדים צריכין לחתום או ארישא דמגילתא אפילו זה אצל זה או (ע) באמצע שיטה וכ"כ שיחתמו זה תחת זה ויש ליתן טעם בשושבינים שאין שייך באלו כלל דהתם לא נפסול השטר בשביל השושבינים שחתומים רחוק שני שיטין שאינם מן העדים ואינם שייכין לשטר כלל: **גופא** אמר רב שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר. ואם תאמר וניחוש שמא מעיקרא היה הוא על הנייר ועדיו על המחק (פ) [ד] דפסול ומחק כל השטר וכתב מאי דבעי והוי על המחק ויש לומר דהא ליכא למיחש שאם מעיקרא הוה הוא על הנייר ועדיו על המחק הוה כתוב בין סהדא לסהדא אנחנא

סהדי

הניחא לרב כהנא דמתני לה. להא דהוא ועדיו על המחק משמיה דשמואל איכא למימר דלרב הוי פסול ולא תקשה לרב: **אלא לרב טביומי כו'.** והך קשיא בכל השטרות שיש בהו הנפק יכול להקשות ואפי' היכא דליכא שני שיטין חלק בין עדים לשטר אשרתא שהרי יכול לזייף כל שטר העליון עם העדים ולכתוב ולחתום על המחק מה שירצה: **ומשנינן קסבר רב כל כי האי גוונא.** כלומר כל שטר שיש בו הנפק והוא ועדיו על המחק לא סמכינן אאשרתא ולא תתקיים אלא בהכרת ידי עדים הכתובים על המחק והלכך הרחיק שני שיטין את האשרתא מן העדים מלמעלה וטייטו כשר וסמכינן אאשרתא דהא לא כתיבי הוא ועדיו על המחק דנימא כי האי גוונא אין מקיימין ובית דין אטיוטא לא חתימי אלא אעיקר השטר הלכך כשר השטר והאשרתא: **ור' יוחנן אומר לא שנו.** הרחיק את העדים כשיעור שני שיטין פסול: **אלא בין העדים לשטר אבל בין העדים לאשרתא אפי' שיטה אחת פסול.** ואע"ג דמטייט. ומפרש טעמא דרבי יוחנן דקסבר שטר שכתוב כולו בשיטה אחת וגם העדים חתומין באותה שיטה כשר ויכול לחתוך את העליון ויכתוב שטר ועדים (ג) פסולים באותה שיטה ואנו נסמוך אאשרתא לקיימן ואם השטר כולו בשיטה אחת והעדים בשיטה אחרת פסול. ונראה בעיני טעמו של דבר הוא ועדיו בשיטה אחת כשר דלא פלוג רבנן בין שטר גדול לשטר קטן שיהא קטן פסול יותר מן הגדול אבל אם כולו בשיטה אחת ועדיו בשיטה אחרת פסול והיינו טעמא דאמרינן לעיל [קסב.] הרחיק שיטה אחת חלק בין שטר לעדים כשר וטעמא כדמסקינן [שם] אין למדין משיטה אחרונה ואם אתה אומר כשר היכא דהשטר בשיטה אחת ועדיו בשיטה אחרת איכא למיחש דגייז ליה לעילאי וכתב בההיא שיטה חלק מאי דבעי וחתמי סהדי: **הוא ועדיו.** השטר והעדים: **ומשני קסבר ר' יוחנן שטר הבא.** לפנינו בשיטה אחת ועדים בשיטה אחרת תחתיה פסול כדפרישית טעמא משום דאין למדין משיטה אחרונה כדאמרינן לעיל: (ג) **ודלמא.** היינו הך פירכא דגייז ליה לעילאי וכתב מאי דבעי וחתימי סהדי והכי פריך וניחוש ודלמא הך חלק שהיתה בין שטר לעדים זייף בה וחתך את השטר מלמעלה ודלמא כתיב בההיא שיטה חלקה שהכשרנו בין השטר לעדים כל מאי דבעי וחתים נמי סהדי בההיא שיטה ונמלא שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת וכשר והעדים שלמטה של שיטה ההיא אומר הוספתים על הראשונים לפרסם את הדבר יותר: **ומשני כל כי האי גוונא כו'.** כלומר כשיוליא לפנינו שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת ויש בה עוד תחת אותה שיטה עדים אחרים אין מקיימין אותו אלא מן העדים החתומים עמו בשיטה אחת:

וא"ת

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פכ"ז מהל' מלוה ולוה הל' י סמג עשין לב טוש"ע ח"מ סי' מו סעיף לג:
כא ב ג מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף לא:
כב ד מיי' שם הל' ד וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' מה סעיף יט:
כג ה מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף יח:
כד ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף יט:
כה ז מיי' שם הל ט טוש"ע שם סעיף כ:

רבינו גרשום

פסול השטר דאיכא למימר עדים אשאילת שלום חתימי ולאו אאותו מנה הכא נמי איכא למימר עדים לאו אשטר חתימי אלא אההוא טיוטא ופסול ומשום הכי לא מטייטינן ליה. ומקשינן בין עדים לאשרא נמי אמאי מצי לטייט הא איכא נמי למימר בי דינא אטיוטא הוא דחתימי ולא קיימו שאר השטר. ומשני הא ליכא למימר דודאי גבי עדים דיש מהם עמי הארץ ולא דייקי חתמי אבטלה ואפי' אטיוטא אבל גבי בי דינא ליכא למימר הכי דאינהו אטיוטא שאינה כלום לא חתמי אלא אגופו של שטר קיימי וחתמו ומשום הכי מצי לשייר אפי' טובא ובלבד דמטייט ליה. ומקשי' ואכתי אמאי מצי לשיורי בין עדים לאשרא אפי' טובא אע"ג דמטייט ליה וליחוש דילמא גייז מלוה השטר עם העדים ושדי ליה ומחיק ליה לטיוטא שעל גבי אשרא וכתב מאי דבעי במקום שהיה בו הטיוטא ויכתוב כפלים ממה שהיה בשטר ומחתים איהו גופיה סהדי אחרינא על מה שכתוב בטיוטא. ואמר רב שטר הבא שכתוב הוא ועדיו על המחק כשר ועוד שכתוב תחתיו אשרא שקיימו השטר וחתימת עדים וגבי ביה שלא כדין: הניחא לרב כהנא דמתני להא משמיה דשמואל. שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר: שפיר. דהשתא לא קשיא דרב אדרב דאמר לעיל לא שנו אלא בין עדים לשטר אבל בין עדים לאשרא אפי' טובא נמי כשר משום דמטייט ליה ולא חיישינן דלמא גייז ליה לעילאי ומחיק לטיוטא כו' משום דרב לא סבר כשמואל דאמר שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר אלא פסול ומשום הכי לא מחיק ליה מלוה ואפשר בתקנה דמטייט ליה ומיתוקמא מילתא דרב שפיר. אלא לרב טביומי דמתני לה משמיה דרב שטר הבא על המחק הוא ועדיו כשר השתא קשיא דרב אדרב הואיל דאמר בין עדים לאשרא אפילו טובא כשר אמאי הא אע"ג דמטייט ליה איכא למיחש דלמא גייז ליה. ומשני אפי' לרב טביומי מיתוקמא מילתא דרב שפיר דהיכא דמטייט ליה ליכא למיחש דמחיק לטיוטא דקסבר רב כל כי האי גוונא דשטר הבא הוא ועדיו על המחק א) כשר משום דאין מקיימין אותו שטר על מחק מן האשרא שבו שכתוב תחתיו אלא מן העדים שבו החתומים על המחק מקיימין אותו שאומרים לבעל השטר הבא עדים שיעידו על החתומין במקום מחק שהוא כתב ידן ואם לא יעידו עדים מזויף הוא. והואיל דאיצטריך לאייתי עדים לקיימו לא אתי למיגז ואמטו להכי אפי' שייר טובא נמי אי מטייט ליה כשר דליכא למיחש דלמא מחיק ומזייף ליה: ור' יוחנן אמר לא שנו. דשיטה אחת כשר אלא היכא דשביק ב) בין עדים לאשרא. אפי' שיטה ומחתים נמי עדיו באותה שיטה עצמה. וקא סבר ר' יוחנן שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת כשר. ועוד שיש קיום השטר מלמטה משום הכי קאמר אפי' שיטה אחת בין עדים לאשרא פסול דלמא מזייף כי האי גוונא. אי הכי בין עדים לשטר אמאי בשיטה אחת כשר הא איכא למיחש דלמא גייז לעילאי כל כתיבת השטר וכתיב מאי דבעי בההיא שיטה כך חייב פלוני לפלוני והא חתימי סהדי בשיטה שניה שהיו חתומין ועומדין וגם קיום השטר שתחתיו. ומשני קסבר ר' יוחנן שטר הכתוב בשיטה אחת כשר (והאי) דאיכא למימר הכי מתרמי עובדא אבל להיכא דאיהו בשיטה אחת ועדיו בשיטה אחרת פסול. ג) ואי אמרי' ליה אמאי חתימת העדים נמי בשיטה שניה אמר לרבות בעדים אנא עבדי כדי שיהא החוב מפורסם ואמאי כשר. קסבר ר' יוחנן כי האי גוונא אין מקיימין אותו שטר אלא מן העדים שלמעלה החתומין באותה שיטה של השטר אם יש עדים שמכירין שהיא כתיבת ידם כשר ואם לאו פסול:

מסורת הש"ס

א) רש"א למעלה בשטר כו', ב) זה שטר, ג) [רש"א], ד) רש"ל דכשר,

הגהות הב"ח

(א) גמ' אפי' שיטה אחת נמי פסול: (ב) רשב"ם ד"ה אלא בין וכו' שטר ועדים באותה שיטה כצ"ל ותיבת פסולים נמחק: (ג) ד"ה וניחוש דלמא כו' היינו וכו' והכי פירושו וניחוש דלמא הך שיטה חלק: (ד) תוס' ד"ה (בע"א) ר' יוחנן וכו' מיירי בלא טיוטא הס"ד ואח"כ מתחיל הג"ה אי נמי וכו' דלכל כה"ג נמי אין מקיימין וכו' ע"כ הג"ה: (ה) ד"ה הניחא וכו' דמשמיה דשמואל קאמר ליה שפיר ק' וכו' אע"פ שהיה כתוב על מחוק: (ו) ד"ה שיטה וכו' והאשרתא מקיימת אותם וא"ת: (ז) בא"ד והאשרתא מקיימת אותם השתא דאתינא. נ"ב ז"ל המרדכי כתב ר"י השתא דאתית להכי כו': (ח) בא"ד ליכא למיחש למידי דאי: (ט) בא"ד שיש בו שני עדים: (י) בא"ד ההוא טעמא גופיה שפירשתי: (כ) בא"ד גליון מרובה ברחב השיטה והעדים: (ל) בא"ד שני שיטין לפני העדים או שיטה אחת לפני האשרתא וכו' אבל בחלק שאין בו לורך: (מ) בא"ד שאין זה לורך השטר: (נ) בא"ד ועשה זה השטר לפניהם שהרי העדים יכולין להניח חלק לפניהם כיון שאינו לורך השטר אלא יש להם לחתום זה תחת זה וא"ת זה אינו לורך השטר שאפי' חתוכה אותה חצי שיטה שלפני העדים אין לנו לחוש שגם היה השטר שא"כ היה הלוה שוטה שעשה שטרו והניח חלק לפני העדים שהמלוה היה יכול לכתוב בו שטר אחר ולחתוך זה השטר יש לומר כצ"ל: (ס) בא"ד יודע זיופו שיהיה ניכר וכו' ומניחין חצי שיטה חלק לפניהם ומ"מ יש לומר שאין זה לורך השטר: (ע) בא"ד או אפילו באמצע שיטה בלבד שיחתמו זה תחת זה ויש ליתן טעם בשושבינים שאין לחוש באלו כלל דהתם לא נפסל השטר כצ"ל: (פ) ד"ה גופא וכו' ועדיו על המחק דכשר ומחק כל השטר וכתב מאי דבעי והוי הוא ועדיו על המחק וי"ל:

מוסף תוספות

א. וחכמי התוס' פירשו בה הטעם מפני שאין העדים בקיאים בכתיבה כ"כ עושין אותה עולה ויורדת ומתייראים שמא יגיעו בסוף השטר ומרחיקים שיטה אחת. מאירי. ב. דהא ליכא הוא ועדיו בשיטה אחת דהשתא ליכא למיחש לזיוף דהוא ועד אחד בשטה אחת ועד השני בשטה אחרת פסול עד שיהא הוא ושני עדיו בשיטה אחת. רשב"א. ג. [ד]תנן לקמן (קעה:) הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בן חורין. רשב"א. ד. והכי מוכחא הא דאמרינן בסמוך (קסד.) דכתיבי בין סהדא לסהדא ולא חיישינן דילמא גאיז להא מילתא ולסהדא בתרא והדא מחיק ליה לשטרא וכתיב עליה שהוא חייב לו אלא ש"מ שאין השטר נפסל בכך, שזו ראיה ברורה. חידושי הר"ן. ה. שהם לא לעדות הם באין כדי שיפסל בחתימתן. רמב"ן. ו. עי' לעיל (קס.) תוד"ה מקושר. ז. ומיהו לא אמרו שלא יחתמו עדים באמצע שיטה אלא כשמניחין שיעור שיוכלו לחתום שם כשיעור לוה פלוני מפלוני כך דהשתא יכול להזדייף אבל לא בפחות מכן. ריטב"א. ח. [ד]שמא היה שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת וחתכו והיה חלק מלמעלה וכתב עליו שטר זה. רא"ש סוף סי' ב', וגירסת מהרש"א בזה נ"ב.

א) נ"ל על המחק אין מקיימין אותו שטר וכו'. ב) נראה דל"ל היכא דשביק בין עדים לכתב אבל בין עדים לאשרא אפי' שיטה אחת פסול: דלמא גייז ליה לעילאי. ומחתים נמי עדים באותה שיטה וכו'. ג) נ"ל וליחוש דלמא כתב הוא ועדיו בשיטה אחת ואי אמרינן ליה וכו'.